

DOI 10.31558/2307-2318.2018.3.12

УДК: 658.012.32:338.1

Букреєва А.А., магістрант спеціальності 073 «Менеджмент» Черкаського державного технологічного університету

Жолобецька Л.В., магістрант спеціальності 073 «Менеджмент» Черкаського державного технологічного університету

Руденко О.А., ст. викл. кафедри менеджменту та бізнес-адміністрування Черкаського державного технологічного університету

ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ЗАХОДІВ В УМОВАХ АНТИКРИЗОВОГО УПРАВЛІННЯ У КИТАЇ

У статті висвітлено особливості реалізації інвестиційних заходів в умовах антикризового управління у Китаї. Досліджено основні комплекси заходів державного антикризового управління в Китаї щодо подолання наслідків кризи. Аналізуються причини виникнення та наслідки інвестиційних заходів, особливості регулювання інвестиційної діяльності на державному рівні. Узагальнено результати реалізації заходів антикризового державного управління. Наводяться видів державного антикризового управління та їх характеристика; виявлено основну проблему та визначено цілі антикризової політики Китаю.

Ключові слова: держава, управління, державне управління, криза, інвестиційна діяльність, антикризове управління.

Букреева А.А., Жолобецкий Л.В., Руденко А.А.

ОСОБЕННОСТИ РЕАЛИЗАЦИИ ИНВЕСТИЦИОННЫХ МЕРОПРИЯТИЙ В УСЛОВИЯХ АНТИКРИЗИСНОГО УПРАВЛЕНИЯ В КИТАЕ

В статье освещены особенности реализации инвестиционных мероприятий в условиях антикризисного управления в Китае. Исследованы основные комплексы мероприятий государственного антикризисного управления в Китае по преодолению последствий кризиса. Анализируются причины возникновения и последствия инвестиционных мероприятий, особенности регулирования инвестиционной деятельности на государственном уровне. Обобщены результаты реализации мер антикризисного государственного управления. Приводятся видов государственного антикризисного управления и их характеристика; обнаружено основную проблему и определены цели антикризисной политики Китая.

Ключевые слова: государство, управление, государственное управление, кризис, инвестиционная деятельность, антикризисное управление.

Bukreyeva A.A., Zholobetska L.V., Rudenko O.A.

FEATURES OF IMPLEMENTATION OF INVESTMENT ACTION IN ANTI-CRISIS MANAGEMENT CONDITIONS IN CHINA

The article highlights the peculiarities of realization of investment measures under the conditions of crisis management in China. The main complexes of measures of state crisis management in China in order to overcome the consequences of the crisis are analyzed. The causes of the emergence and consequences of investment measures, especially the regulation of investment activity at the state level are analyzed. The results of the implementation of anti-crisis public administration measures are summarized. The types of state anti-crisis

management are described and their characteristics; The main problem was identified and the goals of China's anti-crisis policy were identified.

Key words: state, management, public administration, crisis, investment divisions, anti crisis management.

Постановка проблеми. Китай є державою, що інтегрується до сучасного світового політичного і економічного простору. Перебудова державної економіки з планової на ринкову породжує необхідність зміни підходів до державного управління, його перебудови та трансформацій. Китай держава з ринковою економікою, стикається з новими для себе кризовими явищами, що притаманні країнам, які функціонують у рамках ринкової моделі розвитку. Країна має багаторічний досвід державного управління в кризових умовах, подолання кризових явищ та створення механізмів превентивного попередження та захисту від їх наслідків. Цей досвід необхідно вивчати та аналізувати з метою використання для розв'язання актуальних проблем державного управління України в кризові періоди.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. У сучасній науково-економічній літературі існує велика кількість суперечливих поглядів щодо визначення самого поняття кризи. Теоретико-методологічні засади та заходи антикризової політики держави, а також впливу інвестиційних явищ на неї вивчали такі вітчизняні та зарубіжні дослідники, як: А.Богданов, Е.Дюркгейм, С.Кваша, Л.Козьменко, М.Лизун, О.Наєнко, К.Пріб, А.Роговий, В.Чернишов, О.Шайда, В.Шарий та ін.

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми. Як у вітчизняній, так і в зарубіжній практиках недостатню увагу приділено власне державному антикризовому управлінню. Цей важливий напрям адміністрування досліджувався здебільшого фрагментарно та епізодично і був обумовлений виникненням лише кризових явищ, що супроводжували соціально-економічні системи зарубіжних країн. На нашу думку, малодослідженими залишаються власне особливості реалізації заходів державного антикризового управління.

Метою статті є вивчення досвіду Китаю щодо практичних заходів із реалізації антикризового управління державою, а також аналіз розроблених і прийнятих рішень та програм державного антикризового управління з огляду на можливості їх подальшої адаптації й застосування в Україні.

Виклад основного матеріалу. З початком сучасних ринкових реформ (1978 р.) наздоганяючий розвиток КНР вступив в якісно новий історичний етап - етап «швидкого економічного зростання». За підрахунками МБРР, у 1980-1992 рр. економіка Китаю зростала середніми темпами 9,1% на рік, що втричі вище за середньосвітовий показник. [3, с.82]. Сьогодні Китай розглядають як нову індустріальну країну нової, четвертої "хвилі". При цьому керівництво країни проголошує вірність принципам соціалізму, зберігаючи соціальну орієнтацію економіки, що значною мірою сприяє підтримці національної злагоди та легітимності державної політики на тлі напівтоталітарного політичного режиму.

Економіка Китаю розвивається швидкими темпами починаючи з кінця 70-х років ХХ ст., а у 2016 році за даними рейтингу легкості ведення бізнесу посідає 78 позицію у світі [1]. У 2015 р. за розміром ВВП розрахованим за обмінним курсом (11 млрд. дол. США), країна займала 2-ге місце у світі, поступаючись лише США, а за розміром ВВП, розрахованим за паритетом купівельної спроможності (19,4 млрд. дол. США), 1-ше місце у світовому рейтингу, випередивши лише США уже за підсумками 2014 р. Частка країни у світовому ВВП (за паритетом купівельної спроможності) становила 17 %, а

частка населення Китаю (1,4 млрд. осіб – липень 2015 р.) становила 19%. Китай за обсягом експорту (2,2 млрд. дол. США) займав 1-ше місце у світі, а за обсягом імпорту (1,6 млрд. дол. США) та товарообігом зовнішньої торгівлі (3,8 млрд. дол. США) 2-ге місце після США. Водночас, економічні показники на душу населення суттєво відстають від рівня розвинутих країн світу. За розміром ВВП (за паритетом купівельної спроможності) на особу у 2015 р. (14,1 тис. дол. США) Китай займав 112-те місце у світі з 229 країн та територій, поступаючись середньосвітовому показнику (15,8 тис. дол. США) на 10,8% [2, с.223].

Понад п'ятнадцять років Китай є одним з найбільших серед країн з новостворюваними ринками реципієнтом іноземного інвестиційного капіталу, а в останнє десятиліття суттєво зміцнилися його позиції в якості міжнародного інвестора. Якщо у 2014 р. притік іноземного капіталу в економіку Китаю оцінювався на рівні 129 млрд. дол. США (без урахування іноземних вкладень в економіку Гонконгу на суму 103 млрд. дол. США) [3, с. 3], то китайські інвестори здійснили зарубіжних інвестицій на суму понад 116 млрд. дол. США (143 млрд. дол. США відповідно зарубіжних інвестицій Гонконгу) [3, с. 8] у понад 5090 компаній зі 156 країн і регіонів світу. За даними ЮНКТАД, Китай є третім найбільшим міжнародним інвестором, який за обсягами капіталовкладень поступається тільки США (337 млрд. дол. США у 2014 р.) та Японії (114 млрд. дол. США відповідно) [6, с. 8]. Динаміка прямих іноземних інвестицій Китаю протягом останніх років подана на рис. 1.

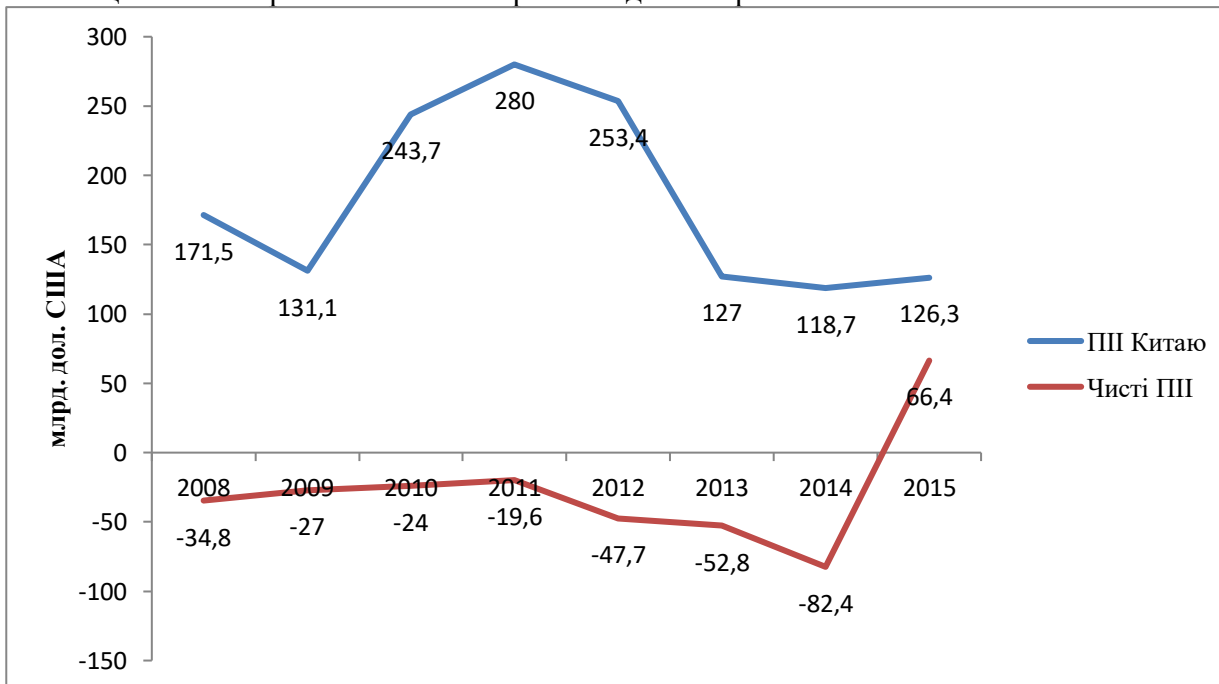

Рис. 1 Динаміка прямих іноземних інвестицій в Китаї у період 2008-2015 рр. (млрд. дол. США)

Джерело: [4].

Особливістю інвестування Китаю є те, що після покупки пакета акцій іноземних компаній згодом відбувається їх злиття або поглинання сильнішою компанією. Зокрема, у 2010 р. 40% іноземних інвестицій були вкладені в транснаціональні корпорації обсягом 29,7 млрд. дол. США. При інвестуванні Китай надає перевагу видобуванню та переробці природних ресурсів. Крім того, попитом користуються підприємства з виробництва та постачання електроенергії, обслуговування спеціальної

техніки та фінансова галузь. Головною причиною для процесу інвестування в Китай, як антикризової політики держави є виготовлення продукції для експорту.

До найважливіших реципієнтів китайських інвестицій належать торгові партнери та підприємства, створені в офшорних зонах [5]. Для протидії кризовим явищам посилено боротьбу з тіньовим кредитуванням та введені обмеження на створення нових підприємств із базовим інвестиційним капіталом, який фінансується з міжнародних офшорних фондів.

Серед особливостей формування інвестиційних потоків у Китаї необхідно виділити наступні:

- 1) регулювання на місцевому та державному рівні спрямоване на збільшення інвестиційних потоків відповідно до стратегічних інвестиційних орієнтирів;
- 2) стимулювання інвестиційної активності у нерозвинених галузях, як захід антикризової політики;
- 3) активна підтримка внутрішніх інвестицій, передусім у галузях, які забезпечують експорт;
- 4) обмежувальна політика щодо зовнішніх інвестиційних потоків, які надходять в економіку країни.

Виходячи з вищенаведеного, важливо відзначити, що регулювання – один з найбільш радикальних важелів антикризової політики країни. На відміну від США, регулювання інвестиційних процесів у Китаї вирізняється більш жорстким підходом, що пояснюється розмірами країни, кількістю суб'єктів на ринку, обсягами та кількістю інвестиційних потоків. У регулюванні антикризової політики вагома роль відводиться ретельності формування та вчасного корегування інвестиційних стратегій, що затверджуються на територіальному рівні. Тому доцільно висвітлити особливості регулювання інвестиційних процесів та розглянути роль у них наукової складової для отримання уявлення про певні закономірності та з перспективою використання зарубіжного досвіду для української інвестиційної політики.

У 2015-2016 рр. інвестиції в китайську науку становлять 2,2% від ВВП КНР. Відзначимо, що в міжнародному рейтингу інноваційного потенціалу The Global Innovation Index (GII) в 2016 році Китай займав 25 місце (Гонконг – 10-е) [6]. Постійне збільшення витрат на науку допоможе Китаю у 2020 році піднятися в рейтингу інноваційного потенціалу з 18 місця (в 2015 році) на 15-е. На найближчу перспективу до 2020 р. визначено також підвищення ступеня впровадження науково-технічних розробок, що є показником наукового, технічного та економічного розвитку країни, з нинішніх 55,3% до 60%.

До показників, котрий характеризує науково-технічний потенціал належать витрати на науково-дослідну роботу та дослідно-конструкторські розробки (НДДКР). Якщо до початку реформ на НДДКР припадало менше 1% ВВП, то протягом 2006-2010 рр. асигнування збільшились з 1,3% до 2% ВВП і до 2020 р. вкладення в науково-технічний прогрес збільшаться до 2,5% ВВП, який до того часу може скласти 6 трлн. дол. [7, с.108]. У 2016 р. витрати Китаю на НДДКР склали 2,1% від ВВП, а в 2015 р. на НДДКР було витрачено 233 млрд. дол. США, понад 78% цих коштів були вкладені підприємствами. А до 2020 р. Китай планує витратити на науку більше, ніж будь-яка держава світу – 370 млрд. дол. США [8].

Частка фінансових вкладень держави поступово зменшувалась, а підприємства стали основою науково-технічного фінансування держави. За обсягами вкладених фінансових коштів для досліджень і їх освоєння китайські підприємства стали найбільшими інвесторами в світі. Відбувається зростання активу Китаю в торгівлі

машинобудівної продукцією і електронікою. Практично з нуля він за 11 років збільшився до 425 млрд. дол. США.

У 2005-2014 рр. курс юаня до долара підвищився на 30%. Одночасно Китай значно збільшив свою вагу в світовому експорті – з 7 до більш ніж 12%. Отже, конкурентоспроможність китайської промисловості спирається вже не тільки на цінові, а й на інші чинники, включаючи системність і скоординованість місцевої промислової структури, а значить – і її наукового забезпечення [9].

У числі факторів, що визначають такі позиції Китаю, дослідники виділяють: відносну політичну стабільність; низький рівень заробітної плати; особливості китайської робочої сили (дисциплінованість, старанність, прагнення переймати досвід); розміри китайського ринку; різні види преференцій для підприємств з іноземним капіталом [10].

Регулювання антикризової політики у Китаї для дослідження інвестиційного потенціалу пов'язане з тим, що країна багато в чому сама визначає зовнішні тенденції інвестицій та напрями регулювання, Китай переважно інвестується та розвивається за рахунок власних інвестиційних потенціалів. Системно-структурний метод наукового дослідження інвестиційних процесів в розрізі інших потенціалів дає можливість прогнозування моделі інноваційного розвитку країни та активізації інвестиційної привабливості.

Таким чином, до основних рис, які вирізняють особливості реалізації інвестиційних заходів в умовах антикризового управління в Китаї відносимо наступні:

1) встановлення в якості стратегічних орієнтирів інвестиційної діяльності, що стимулюється державою, пріоритетних напрямків розвитку науки і високих технологій, перспективних галузей економіки, що забезпечують її наскрізну модернізацію та інтеграцію у світовий економічний простір;

2) активізація ролі Китаю не тільки як найбільшого абсорбенту іноземних інвестицій, а й інвестора;

3) розмаїття використовуваних державою інституційних форм організації економічного простору, що забезпечують сфокусованість на певних територіях концентрацію національних і іноземних інвестицій;

4) сприяння формуванню опорних елементів національної і регіональної інноваційної системи в якості пріоритетних сфер державного і приватного фінансування;

5) реалізація цільового підходу до регулювання інвестиційної діяльності на територіях, що користуються державними преференціями;

6) реалізація комплексного підходу до вибору мір, здатних забезпечити зростання масштабів і підвищення ефективного інвестиційної діяльності.

Перспективи подальших досліджень. Таким чином, можна стверджувати, що Китай активно використовує економічну і політичну силу держави для розвитку інвестиційних процесів. Причому політика держави постійно трансформується, почавши з найпростіших преференційних інструментів залучення іноземного капіталу в будь-якій його формі, Китай підвищив ступінь їх різноманітності, зробивши акцент на розвиток інноваційного сектора економіки. Особливу увагу в зміщенні інвестиційної діяльності в сферу інноваційної економіки приділено створенню потужних інституційних структур, що об'єднує зусилля НДІ, вузів, підприємств реального і фінансового секторів економіки, органів державної влади та управління [10].

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Дані Світового Банку [Електронний ресурс]. URL: <http://www.worldbank.org> (дата звернення 14.12.2017)
2. Доклад о мировых инвестициях 2016 // Publications Library. [Электронный ресурс]. URL: http://unctad.org/en/PublicationsLibrary/wir2016_Overview_ru.pdf (дата звернення 18.04.2018)
3. World Investment Report 2015: Reforming International Investment Governance. Key Messages Overview. – UNCTAD, 2015.
4. Комісії з регулювання банківської системи Китаю [Електронний ресурс]. URL: <https://кноема.ru/atlas/Китай/topics/Экономика/Платежный-баланс>. (дата звернення 08.03.2018)
5. Овчарова Л. П. Особливості міжнародних інвестиційних процесів / Л.П. Овчарова, Н.О. Охріменко // Сучасні проблеми економіки та підприємництво. – Випуск 10, 2012. – С. 114-122.
6. World Economic Forum: The Global Competitiveness Report 2016-2017. [Electronic resource]. URL: <http://gtmarket.ru/ratings/global-competitiveness-index/info> (дата звернення 18.12.2017)
7. Економіка зарубіжних країн : навч. посіб. 4-е видання, перероб. та доп. / за ред. Ю.Г. Козака, В.В. Ковалевського.- Київ: Центр учбової літератури, 2013. - 292 с.
8. Гао Ин Формирование научно-технического потенциала Китая [Электронный ресурс] / Гоа Ин / Вестник РУНД, сер. Экономика, 2007 – №3-4 с. 66-79. [Электронный ресурс]. URL:<https://cyberleninka.ru/article/v/formirovanie-nauchno-tehnicheskogo-potentsiala-kitaya>. (дата звернення 14.11.2017)
9. Салицкий А. Наука и техника Китая на мировом рынке / А. Салицкий, Е.Салицкая // Сетевое издания центра исследований и аналитики Фонда исторической перспективы [Электронный ресурс]. URL: http://www.perspektivy.info/history/nauka_i_tehnika_kitaja_na_mirovom_rynke_2014-12-15.htm. (дата звернення 11.07.2018)
10. Круглякова В. М. Опыт государственного регулирования инвестиционной деятельности в Китае: продуктивные подходы и результаты [Электронный ресурс] / В.М. Круглякова // Национальные интересы: приоритеты и безопасность. – 2010. – № 7(64) - С. 107-111. [Электронный ресурс]. URL: <https://cyberleninka.ru/article/v/opyt-gosudarstvennogo-regulirovaniya-investitsionnoy-deyatelnosti-v-kitae-produktivnye-podhody-i-rezultaty>. (дата звернення 16.05.2018)